

Sociaal en Cultureel Planbureau

Planbureau wint aan invloed.

Naar een empathische overheid?

Sociaal en Cultureel Planbureau over huidige noden

Door: Redactie DDB

17-04-2023

Cultuur Analyse

Investeer in maatschappelijke veerkracht. Maak werk van een meer empathische overheid. Zorg voor energieke instituties met autonome medewerkers. Deze aanbevelingen doet het SCP.

Karen van Oudenhoven (56), sinds oktober 2022 directeur van het SCP, pakt het podium. Naast interviews in kranten en televisieoptredens schreef ze een essay waarin ze oproept tot een empathische en veerkrachtige overheid. En op dinsdagmiddag 9 mei houdt ze in Felix Meritis in Amsterdam de Goede Doelen Lezing 2023.

Civil society

Een belangrijk inzicht van Van Oudenhoven, gepromoveerd in de sociale en gezondheids-psychologie, is dat de overheid kan leren van de 'energie' van het maatschappelijk middenveld. Betrokken burgers bekommeren zich daar om elkaar en om nieuwkomers zonder al te veel formele regels en bureaucratie. Want de overheid redt het niet alleen. Juist de *civil society* is het domein waar filantropie het verschil kan maken. Zij verdient daar meer ruimte en zichtbaarheid.

In haar essay blikt Van Oudenhoven terug op de afgelopen vijftig jaar SCP en enkele belangrijke sociaal-culturele ontwikkelingen die van invloed zijn geweest op de samenleving. Daarna richt zij de blik op de toekomst. Welke grote uitdagingen staan ons nog te wachten? En wat vraagt dat van politiek en beleid? En ook: hoe kunnen we waardevol samenleven in een maatschappij die steeds meer divers wordt?

Afstand

Van Oudenhoven: 'De overheid heeft niet alleen als taak om te komen met duurzame oplossingen voor complexe vraagstukken. Zij moet er ook voor zorgen dat het gevoerde beleid de veerkracht van mensen en de samenleving als geheel in stand houdt of zelfs versterkt.' Er ligt volgens haar een urgente opgave om het vertrouwen in de overheid te herstellen gezien de huidige afstand die burgers voelen ten opzichte van de politiek en het beleid.

In haar essay pleit ze ervoor om de aandacht te verschuiven van een korte-termijnaanpak naar een integrale strategie voor de lange termijn. Met als aandachtspunten de mobiliteit en de inrichting van de ruimtelijke omgeving, maar ook de manier waarop mensen participeren in werk en zorgen voor naasten. Er is volgens haar als gezegd meer empathie nodig, niet alleen in de politiek en de beleidsvorming maar ook en vooral in het directe contact met burgers.

Handelingsperspectief

Het planbureau - tegelijk overheidorganisatie en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoeks-bureau - werd op 30 maart 1973 bij Koninklijk Besluit opgericht om in kaart te brengen hoe het in sociaal en cultureel opzicht met Nederland en de Nederlanders gaat. Nog steeds doet het SCP onderzoek naar de gevolgen van huidig en beoogd beleid voor mensen. Het planbureau wil 'handelingsperspectieven' aanreiken om de kwaliteit van de samenleving verder te versterken.

Het SCP, nauw betrokken bij de adviering van de ministerraad, blijft zich volgens Van Oudenhoven inzetten voor een 'brede welvaartbenadering' waarbij naast aandacht voor economische resultaten ook oog is voor ecologische en sociaal-maatschappelijke uitkomsten. Ook zal het SCP zich blijven hard maken voor meer 'integraliteit' in het beleid. Beleid moet uitgaan van het leven van mensen en de verschillende rollen die zij vervullen zoals werknemer, ouder en mantelzorgger.

Concreet: werknemers moeten werk zo inrichten dat medewerkers de flexibiliteit hebben werk en zorgtaken te combineren. Op scholen komt naast onderwijs ook kansengelijkheid en armoedebestrijding om de hoek kijken. Wonen en landbouw kunnen niet meer bewegen zonder aandacht voor klimaatdoelstellingen. Beleid moet met dit alles rekening houden vanuit een besef dat ecologische en sociaal-maatschappelijke uitkomsten meer aandacht verdienen.

Onbehagen

Momenteel werkt men op het SCP, dat zijn eigen onderzoeksagenda bepaalt, aan toekomst-verkenningen omtrent sociale cohesie en participatie. In mei komt het SCP met een nieuw onderzoek over onbehagen in Nederland. Daaruit blijkt dat gevoel van onvrede sterker aanwezig is in de regio en dan eerder binnen regio's dan tussen regio's. Pikant is overigens dat Van Oudenhoven de dochter is van tv-maker Johan van der Zee, destijds bekend als redacteur van het NOS-programma *Van geweest tot geweest*.

Tot slot: de democratische rechtstaat Nederland steunt op twee pijlers: de electorale pijler met politieke partijen, parlement en regering die handelen op basis van een kiezersmandaat en de niet-electorale pijler waarin de rechterlijke macht, de centrale bank en *non elects* als het SCP opereren. Autoriteiten die besluiten nemen die veel mensen raken. Sommige politicologen zijn van mening dat de instituties van deze niet-electorale pijler steeds meer aan invloed winnen.